

Wyrażanie emocji społecznych

na podstawie

***The "Social Emotions" of Malay
(Bahasa Melayu)***

Cliff Goddard

Ethos 24.3(1996),426-464
American Anthropological Association

Prezentację przygotował Marek Pietrachowicz.

Wyrażanie emocji społecznych

Wyrażanie emocji społecznych

Aby mówić naukowo o emocjach - szczególnie złożonych
- potrzebny jest wspólny, ścisły język.

Np. potoczny opis, **czym jest gniew**, zależałby od:

- **kontekstu** – czy gniewamy się na kogoś, na siebie, czy też na sytuację, okoliczności;
- na jakim **poziomie** chcemy go opisać (np. fizjolog.);
- naszych **doświadczeń**: jak my zwykliśmy się gniewać;
- **norm** społecznych: jak wolno nam się gniewać i na kogo; co mamy prawo wyrazić, a co przemilczeć;
- naszych **umiejętności** językowych i **wyobraźni** jak go opisać;
- i wielu, wielu innych czynników.

Wyrażanie emocji społecznych

W rezultacie, bardzo trudno jest nam przekazać, wyrazić emocje słowami – tak, aby obaj rozmówcy byli pewni, że mówią dokładnie o tym samym.

Często doświadczamy niezrozumienia, nawet ze strony bliskich osób i z podobnego środowiska. Ludzie interpretują tę samą sytuację pod wpływem tych samych emocji dość różnie.

A co dopiero mówić o osobach z różnych warstw społecznych, kultur, języków?

Wyrażanie emocji społecznych

Psychologia poznawcza   Antropologia

Neurolingwistyka

NSM

(Naturalny Semantyczny Metajęzyk)

Anna Wierzbicka, UW

Wyrażanie emocji społecznych

Reguły NSM:

Dane słowo / pojęcie jest zapisane za pomocą kolekcji kilku zdań o bardzo prostej budowie, które wspólnie wyrażają:

„Co myśli X, gdy mówi o tym słowie?” .

W wypadku emocji złożonych:

„Co myśli X o Y, gdy X odczuwa daną emocję wobec Y?”

Wyrażanie emocji społecznych

Zdania, opisujące myśli osoby X, są skonstruowane z **prymitywów**.

Prymitywem nazywamy tu elementarne słowo z krótkiej standardowej listy, które jest **identycznie** rozumiane w każdym języku, przez każdą możliwą osobę.

Np. słowa: „ja”, „dobrze”, „tam”, „wtedy”, „chcieć”, „mówić” są prymitywami.

Wyrażanie emocji społecznych

Kompletna lista angielskich i rosyjskich prymitywów NSM z pracy:

ISSN 0032-9460, Problems of Information Transmission, 2011, Vol. 47, No. 4, pp. 378-397. © Pleiades Publishing, Inc., 2011.
Original Russian Text © A. Wierzbicka, 2011, published in Problemy Peredachi Informatsii, 2011, Vol. 47, No. 4, pp. 84-103.

I, YOU, SOMEONE, SOMETHING/THING, PEOPLE, BODY	Я, ТЫ, КТО-ТО, ЧТО-ТО/ВЕЩЬ, ЛЮДИ, ТЕЛО	Substantives
THIS, THE SAME, OTHER/ELSE	ЭТОТ, ТОТ ЖЕ, ДРУГОЙ	Determiners
ONE, TWO, MUCH/MANY, SOME, ALL	ОДИН, ДВА, МНОГО, НЕКОТОРЫЕ, ВСЕ	Quantifiers
GOOD, BAD	ХОРОШИЙ/ХОРОШО, ПЛОХОЙ/ПЛОХО	Evaluators
BIG, SMALL	БОЛЬШОЙ, МАЛЕНЬКИЙ	Descriptors
THINK, KNOW, WANT, FEEL, SEE, HEAR	ДУМАТЬ, ЗНАТЬ, ХОТЕТЬ, ЧУВ- СТВОВАТЬ, ВИДЕТЬ, СЛЫШАТЬ	Mental predicates
SAY, WORDS, TRUE	ГОВОРИТЬ/СКАЗАТЬ, СЛОВА, ПРАВДА	Speech
DO, HAPPEN, MOVE, TOUCH	ДЕЛАТЬ, ПРОИСХОДИТЬ/СЛУ- ЧИТЬСЯ, ДВИГАТЬСЯ, КАСАТЬСЯ	Actions, events, movements, contacts
BE [SOMEWHERE], THERE IS, HAVE, BE [SOMEONE/SOMETHING]	БЫТЬ [ГДЕ-ТО], БЫТЬ/ЕСТЬ [У КОГО-ТО], БЫТЬ/ЕСТЬ [ЧТО-ТО], БЫТЬ [КЕМ-ТО/ЧЕМ-ТО]	Location, existence, possession, specification
LIVE, DIE	ЖИТЬ, УМЕРЕТЬ	Life and death
WHEN/TIME, NOW, BEFORE, AFTER, A LONG TIME, A SHORT TIME, FOR SOME TIME, MOMENT	КОГДА/ВРЕМЯ, СЕЙЧАС, ДО, ПОСЛЕ, ДОЛГО, КОРОТКОЕ ВРЕМЯ, НЕКОТОРОЕ ВРЕМЯ, МОМЕНТ	Time
WHERE/PLACE, HERE, ABOVE, BELOW, FAR, NEAR, SIDE, INSIDE	ГДЕ/МЕСТО, ЗДЕСЬ, НАД, ПОД, ДАЛЕКО, ВЛИЗКО, СТОРОНА, ВНУТРИ	Space
NOT, MAYBE, CAN, BECAUSE, IF	НЕ, МОЖЕТ БЫТЬ, МОЧЬ, ПОТОМУ ЧТО, ЕСЛИ	Logical concepts
VERY, MORE	ОЧЕНЬ, ЕЩЕ/БОЛЬШЕ	Intensifier, augmentor
KIND, PART	РОД/ВИД, ЧАСТЬ	Relational substantives
LIKE	КАК/ТАК, КАК	Similarity

== THE INTERNATIONAL DOBRUSHIN PRIZE ==

Common Language of All People:
The Innate Language of Thought

A. Wierzbicka

1134/S0032946011040065

Wyrażanie emocji społecznych

NSM jest powszechnie używany w badaniach psycholog. / antropolog. / lingwistycznych na całym świecie.

Przykład NSM: Goddard opisuje uczucie bycia **dumnym** z siebie (proud of oneself):

X myśli tak:

„Ludzie wiedzą coś o mnie.”

„Z tego powodu ludzie mogą pomyśleć coś dobrego o mnie.”

„Z tego powodu ludzie mogą powiedzieć coś dobrego o mnie.”

Z tego powodu, X czuje się dobrze. *(tłum. MP)*

Wyrażanie emocji społecznych

W języku NSM można wyrażać emocje złożone. W efekcie:

- opis ten będzie zrozumiały dla dowolnego człowieka (m.in. zostanie uzgodniony pomiędzy uczonymi);
- w ten sposób, można porównywać, jak różni ludzie opisują te same emocje – co jest wspólne, a jakie są różnice;
- język emocji stanowi najdoskonalsze narzędzie wglądu w genezę, fundamenty i cechy danej kultury lub społeczności.

Wyrażanie emocji społecznych

Przykład (Goddard) dotyczący **gniewu X na Y** (na podstawie wypadkowej opinii indagowanych *native speaker*ów oraz przeglądu literatury narodowej):

Australia,
kultura zach.

English

„Ta osoba [Y] zrobiła coś złego.”
„Nie chcę tego.”
„Chciałbym zrobić coś złego Y.”
Z tego powodu, X czuje coś złego.

Wyspa Ifaluk
na Pn. Pacyfiku

Ifaluk

„Ta osoba [Y] zrobiła coś złego.”
„Ludzie nie powinni robić takich rzeczy.”
„Ta osoba powinna to wiedzieć.”
Z tego powodu, X czuje coś złego.

Australia,
Aborygeni

Yankunytjatjara

„Ta osoba [Y] jest zła.”
„Nie chcę robić niczego
dobrego dla tej osoby.”
„Chcę zrobić coś złego
tej osobie.”
Z tego powodu, X czuje coś złego.

Wyrażanie emocji społecznych

Przykład (Goddard) dotyczący **gniewu X na Y** (na podstawie wypadkowej opinii indagowanych *native speaker'ów* oraz przeglądu literatury narodowej):

Australia,
kultura zach.

Wyspa Ifaluk
na Pn. Pacyfiku

Australia,
Aborygeni

English

Ifaluk

Yankunytjatjara

„Ta osoba [Y] zrobiła coś złego.”
„Nie chcę tego.”
„Chciałbym zrobić coś złego Y.”
Z tego powodu, X czuje coś złego.

„Ta osoba [Y] zrobiła coś złego.”
„Ludzie nie powinni robić takich rzeczy.”
„Ta osoba powinna to wiedzieć.”
Z tego powodu, X czuje coś złego.

„Ta osoba [Y] jest zła.”
„Nie chcę robić niczego
dobrego dla tej osoby.”
„Chcę zrobić coś złego
tej osobie.”
Z tego powodu, X czuje coś złego.

Interpretacja charakterystycznych różnic:

- Zahamowanie ekspresji	- Bierność	- Osąd
- Post. formalna społecznie	- Post. moralistyczna	- Mściwość

Wyrażanie emocji społecznych

Wyniki zastosowania NSM do interpretacji emocji złożonych w odniesieniu do wiejskich obszarów Malezji – język Bahasa Melayu – w porównaniu z zachodnią cywilizacją anglosaską (wybór MP):

Zazdrość (cemburu): okazja do porównywania się, stopniowania, podczas gdy w ang. koncentruje się na osobistej stracie, bólu.

Troska (sayang): protekcjonalność i mściwość wobec tych, którzy szkodzą obiektowi naszej troski. Tendencja do traktowania go jak cennego nabytku, swojej własności.

Miłość (cinta): bazuje na samopoświęceniu, totalistyczna, podczas gdy w ang. ma istotny komponent przyjemności.

Współczucie (kesi[h]au): bez współodczuwania, bez odniesienia jak bym się czuł na miejscu obiektu współczucia; natomiast z empatią poznawczą. Ogólne życzenie odmiany losu obiektu, lecz brak pobudek do samodzielnego zaangażowania.

Wyrażanie emocji społecznych

Dziękuję za uwagę!